

Ravintoloiden ruokapalveluiden alv-alennus ja hintakehitys vuonna 2010

20.4.2011

ARI PELTONIEMI

Tutkimuksen taustaa

VEROMUUTOS

- Ravintoloiden ruokapalveluiden alv 22 prosentista 13 prosenttiin 1.7.2010.
- Vaikutus kuluttajien ostovoimaan.
- Ravintola-alan työllisyyden turvaaminen.
- Take away -ruoan alv nousi samanaikaisesti 12 prosentista 13 prosenttiin => ravintoloiden take away -ruoan ja ravintoloiden ruokapalveluiden alv on nyt samalla tasolla.

KÄSITTEET

- Ravintoloiden ruokapalveluilla tarkoitetaan ravintolassa nautittua ruokaa ja alkoholittomia juomia.
- Ravintolapalveluihin sisältyy usein ruokapalveluiden lisäksi myös alkoholijuomat.

Ravintoloiden ruokapalveluihin liittyvä tutkimushanke (05/2010–12/2011)

- Jakautuu kahteen osahankkeeseen.
  - Osahanke 1 selvittää ruokapalveluiden alv:n alennuksen siirtymistä hintoihin.
  - Osahanke 2 tarkastelee kodin ulkopuolista ruokailua osana kuluttajien ruokailukäytäntöjen pitempiaikaista muutosta.
- Kuluttajatutkimuskeskus (KTK) toimii tutkimuksen vastuullisena toteuttajana. KTK:n lisäksi tutkimushanketta rahoittaa Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry (MaRa).
- Tutkimuksen toteutusta valvovassa ohjausryhmässä on KTK:n ja MaRan lisäksi edustettuina VM, VATT, Kuluttajaliitto, Ravintolakoulu Perho ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

Alv:n muutoksen laskennalliset vaikutukset

- Mikäli **ravintolassa nautitun ruoan arvonlisäveron alennus** olisi siirtynyt täysimääräisesti kuluttajahintoihin, olisi sen hinta alentunut laskennallisesti seuraavasti:

$$((1,13 - 1,22)/1,22)*100 = -7,4 \%$$

- Mikäli **take away -ruoan arvonlisäveron nousu** olisi siirtynyt täysimääräisesti kuluttajahintoihin, olisi sen hinta noussut laskennallisesti seuraavasti:

$$((1,13 - 1,12)/1,12)*100 = 0,9 \%$$

- Take away -ruoan osuus ravintolaruoan verollisesta kokonaismyynnistä on Suomessa noin 10 prosenttia ja vastaavasti ravintolassa nautitun ruoan osuus noin 90 prosenttia Näillä prosenttiosuuksilla painotettu laskennallinen hinnanalentamisvara saadaan seuraavasti:

$$((0,9 * -7,4 \%) + (0,1 * 0,9 \%)) = -6,6 \%$$

- **Keskimäärin alv:n muutokset heinäkuun alussa olisivat voineet laskennallisesti alentaa ravintolaruoan hintoja 6,6 prosentilla. Mikäli ravintolalla ei ole take away -ruoan myyntiä, oli sen laskennallinen hinnanalennusvara 7,4 %.**

Hintaseurannan toteuttaminen

- Aluehallintovirastot, Ahvenanmaan valtionvirasto ja KTK keräsivät hintatietoja toukokuun lopulla (vk 21) ja syyskuun alussa (vk 35) koko Suomen alueelta.
- Verolliset hintatiedot kerättiin yhteensä 392 ravintolasta. Vertailukelpoisia hintahavaintoja oli yhteensä 2 058 kpl.
- Ravintolat on jaettu kahdeksaan ravintolatyyppiin.
- Ravintola-annokset (keskimäärin 5 per ravintola) on valittu siten, että ne ovat ominaisia kullekin ravintolatyypille. Ravintola-annokset ovat molemmissa hintakeräyksissä täysin tai mahdollisimman samanlaisia.
- Ruokapalveluiden kulutusosuuksilla painotetun hintamuutoksen laskemiseksi ravintola-annokset jaettiin Tilastokeskuksen kuluttajahintaindeksin (2005 = 100) luokittelua käyttäen neljään ryhmään: ravintola- ja kahvilaruoka, pikaruoka, henkilöstö-ravintolaruoka ja alkoholittomat juomat ravintoloissa.

Ruokapalvelujen hintojen muutos touko-syyskuu 2010 (painotus khi-kulutusosuuksilla)

Kaikki ravintolat
392 kpl
*N = 2 058

-4,1 %

MaRa
215 kpl
*N = 1 210

-5,7 %

Muut
177 kpl
*N = 848

-1,8 %

* Vertailukelpoisten hintahavaintojen määrä

Take away -hintojen muutos

- Take away -ruoan arvonlisäveron yhden prosenttiyksikön nousu 12 prosentista 13 prosenttiin piti keskimäärin take away -ruoan painotetut kuluttajahinnat muuttumattomina.
- Ravintolatyypeittäsissä painottamattomissa hinnoissa oli jonkin verran vaihteluita.

Ravintolatyyppe	Hintamuutos, %	Hintahavainnot, lkm
Ruokaravintola	-1,3	114
Henkilöstöravintolat	0,9	171
Ketjuihin kuuluva kahvila	-1,5	136
Ketjuihin kuulumaton paikallinen kahvila	0,9	94
Liikenneasemaravintola (huoltoasemien yhteydessä toimiva ravintola)	1,5	111
Ketjupizzeria	0,5	61
Ketjuihin kuulumaton paikallinen pizzeria/kebab/etninen ym.	1,1	96
Pikaruokaravintola	-1,7	159

Hintamuutokset (%) ravintolatyypeittäin (ilman painoja)

Ravintolatyyppe	Kaikki, %	MaRa, %	Muut, %	lkm
Ruokaravintola	-4,6	-5,7	-2,3	68
Henkilöstöravintolat	-4,2	-5,1	-1,7	73
Ketjuihin kuuluva kahvila	-5,1	-6,7	-3,0	41
Ketjuihin kuulumaton paikallinen kahvila	-1,3	-4,3	-0,7	50
Liikenneasemaravintola (huoltoasemien yhteydessä toimiva ravintola)	-4,8	-6,7	-1,8	31
Ketjupizzeria	-4,7	-5,9	-1,6	34
Ketjuihin kuulumaton paikallinen pizzeria/kebab/etninen ym.	-0,2	-3,3	0,2	51
Pikaruokaravintola	-4,5	-4,6	-4,4	44

Yleisimmät tuotteet eri ravintola-annosten pääryhmissä

Pääruoka	Suolainen kahvileipä	Makea kahvileipä	Virvoitusjuoma	Kahvi	Jälkiruoka
Lounaspaketti	Täytetty sämpylä	Korvapuusti	Kolajuoma	Normaali kahvi	Kakunpala
A la Carte -annos	Täytetty ruisleipä	Donitsi	Appelsiinijuoma	Cappuccino	Jäätelö
Pääruokasalaatti	Lihapasteija	Voisilmäpulla	Sitruunajuoma	Latte	Kiisseli
Pizza	Karjalanpiirakka	Muffinssi	Tuoremehu	Espresso	Rahka
Hampurilaisateria	Croissant	Munkkirinkilä	Kivennäisvesi		Hedelmäsalaatti

Hintamuutokset (painottamattomat) eri ravintola-annoksissa

	Kaikki	Ruoka- rav.	Henkilöstö- rav.	Ketju- kahvila	*Kahvila	Liikenne- asemarav.	Ketju- pizzeria	*Pizzeria	Pikaruoka- rav.
Pääruoat	-4,4								
Naudanliharuoka/sianliharuoka		-5,0							
Kanaruoka		-5,0							
Kalaruoka		-5,5							
Pääruokasalaatti		-6,0		-3,5	-2,1		-6,3	,0	-4,7
Peruslounasateria (lounaspaketti)			-4,9			-5,0			
Lounaskeitto/lounassalaatti			-4,5			-5,4			
Pizza (kebab/etninen)							-3,3	-7	
Hampurilainen									-7,0
Hampurilaisateria									-4,7
Suolainen kahvileipä	-3,7		-3,2	-5,6	-1,8	-5,5			
Makea kahvileipä	-3,6		-5,1	-4,6	-2,1	-3,8			-1,8
Virvoitusjuomat	-2,3	-4,2		-4,9	-7,3	-3,6	1,7	,1	-4,9
Kahvi	-3,6	-9	-2,9	-5,8	-7	-5,1	-12,1	-4	-4,0
Erikoiskahvi		-3,5		-5,9	-9				
Jälkiruoka	-5,3	-5,8	-4,5						

Hintakeräysten ravintolat alueittain

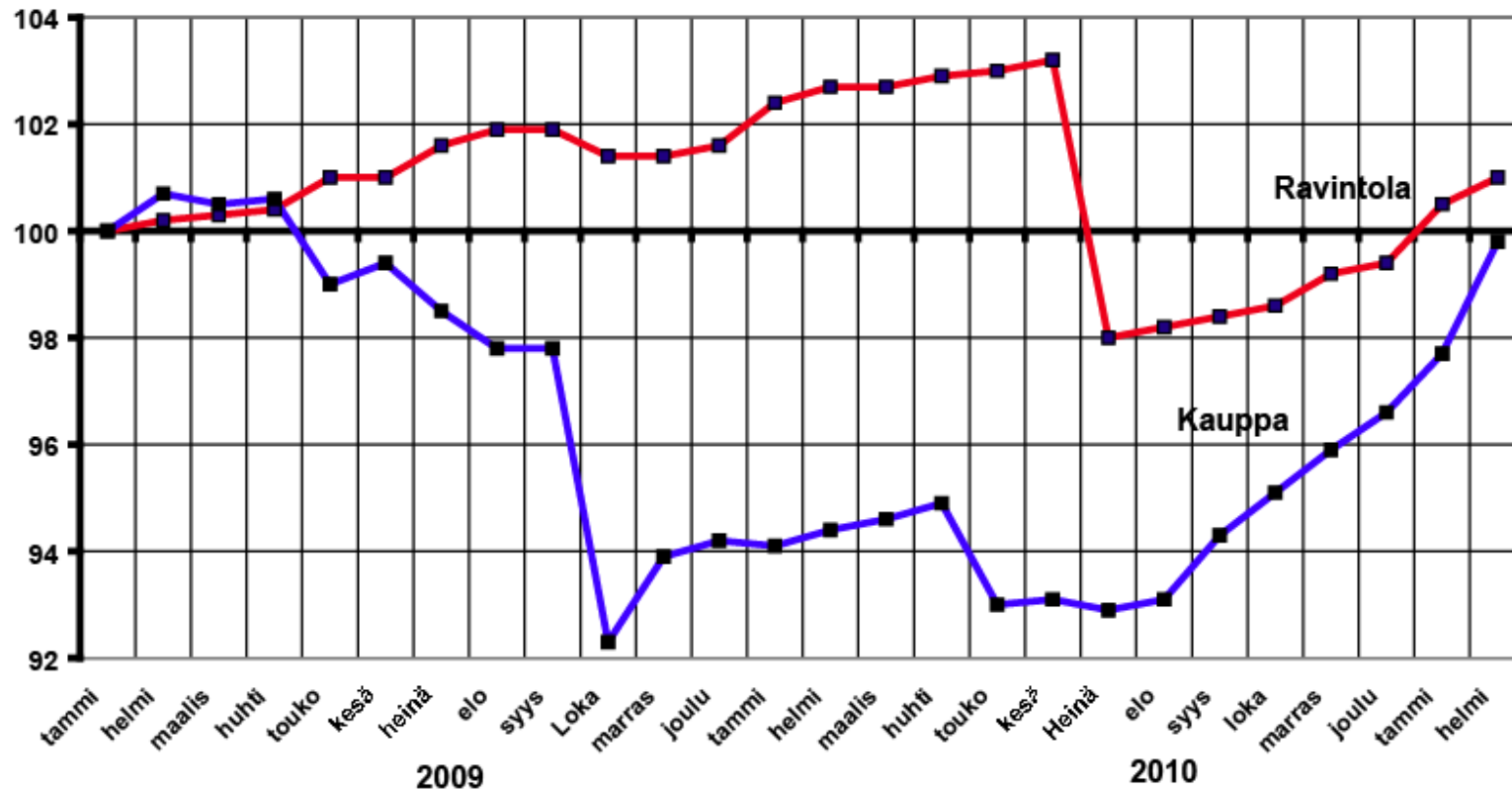
- Eri alueiden välillä erot eivät ole suuria.
- Lounais-Suomessa ruoka-palveluiden painottamattomat hinnat alenivat keskimäärin 4,2 prosenttia, Etelä-, Länsi- ja Sisä-Suomessa sekä Itä-Suomessa keskimäärin noin 4 prosenttia, Ahvenanmaalla 3,6 prosenttia, Lapissa 3,2 prosenttia ja Pohjois-Suomessa 3,1 prosenttia.

	Ravintoloiden lkm
Helsinki	47
Espoo	23
Vantaa	24
Kouvola	19
Lahti	22
Etelä-Suomen aluehallintovirasto yhteensä	135
Turku	26
Lounais-Suomen aluehallintovirasto yhteensä	26
Tampere	30
Jyväskylä	29
Vaasa	25
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto yhteensä	84
Mikkeli	17
Kuopio	23
Joensuu	17
Itä-Suomen aluehallintovirasto yhteensä	57
Oulu	23
Kajaani	20
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto yhteensä	43
Rovaniemi	27
Lapin aluehallintovirasto yhteensä	27
Maarianhamina	20
Ahvenanmaan valtionvirasto yhteensä	20
Kaikki Avit yhteensä	392

Hintojen muutos anniskeluravintoloissa (painotus ruokamyynnin arvolla)

- Anniskeluravintoloita (A- ja B-lupa tai C-lupa) oli hintaseurannassa yhteensä 163 kpl, joista MaRan jäseniä 95 kpl ja järjestäytymättömiä 68 kpl.
- Anniskeluravintoloiden ruokamyynnin arvolla painotetut tulokset osoittavat, että hinnat laskivat kaikissa seurannassa olleissa anniskeluravintoloissa keskimäärin 4,9 %. Vastaavasti MaRan jäsenravintoloissa hinnat putosivat 6,0 % ja muissa ravintoloissa 1,4 %.
- MaRan jäsenistä viisi ja järjestäytymättömistä 44 piti hinnat ennallaan tai jopa nosti niitä.

Ravintoloiden ruokapalveluiden ja kaupan ruoan (sisältää alkoholittomat juomat) kuukausittainen hintakehitys 2009–2011

Lähde: Tilastokeskus 2011

Suuntaa antavia arvioita ruokapalveluiden alv:n muutoksen välittömistä vaikutuksista ravintola-alan kysyntään

- Alv:n alennus laskee 4,1 % ruokapalveluiden hintoja. Asettamalla ruokapalveluiden hintajoustoksi -1,02 saadaan kysynnän kasvuprosentiksi 4,2. Sen näkyminen myynnissä ja työllisyydessä tarkoittaisi ruokapalveluiden kokonaismyynnin (3,96 mrd. euroa) lisäystä 166 miljoonalla eurolla ja vastaavasti ruokapalveluiden työpaikkojen kokonaismäärään (52 294) 2 196 kappaleen lisäystä.
- Take away -ruoalla on keskimäärin noin 10 prosentin osuus suomalaisen ravintolan verollisesta kokonaismyynnistä. Siten alv:n alennus ei kosketa koko ruokapalveluiden kokonaismyyntiä ja kaikkia ruokapalveluiden työpaikkoja. Edellisen huomioiminen tarkoittaa, että ruokapalveluiden kokonaismyynti kasvaisi noin 150 miljoonaa euroa ja ruokapalveluiden työpaikkojen määrä kasvaisi 1 976 kappaleella.

Johtopäätökset 1/2

- Alv:n alennus laski ruokapalveluiden kuluttajahintoja koko toimialalla keskimäärin 4,1 %. MaRan jäsenravintoloissa hinnat laskivat keskimäärin 5,7 %. Muissa eli järjestäytymättömissä ravintoloissa hinnat putosivat keskimäärin 1,8 %.
- Hinnat laskivat MaRan jäsenravintoloissa enemmän kuin järjestäytymättömissä ravintoloissa. Aktiivisella veromuutoksen tiedottamisella lienee ollut myönteinen vaikutus alv:n alennuksen siirtymisessä hintoihin.
- Ravintoloiden take away -ruoan arvonnalisäveron yhden prosenttiyksikön nousu piti take away -ruoan kuluttajahinnat keskimäärin ennallaan.
- Alv:n alennus näkyi erityisesti ravintoloiden pää- ja jälkiruokien hinnoissa.
- Ravintolatyypeittäin tarkasteltuna ketjuihin kuuluvat kahvilat sekä huoltoasemien yhteydessä toimivat liikenneasemaravintolat veivät muutoksen hintoihin parhaiten.
- Hinnat laskivat ainakin jonkin verran kaikissa ravintolatyypeissä lukuun ottamatta järjestäytymättömiä ketjuun kuulumattomia pizzerioita (sisältää myös kebab-ravintoloita ja etnisiä ravintoloita).

Johtopäätökset 2/2

- Pohjois-Suomessa ja Lapissa ruokapalveluiden hinnat alenivat keskimäärin hieman muuta Suomea vähemmän.
- Hintaseurannan anniskeluravintoloista (163 kpl) viisi MaRan jäsenravintolaa ja 44 järjestäytymätöntä ravintolaa piti ruokapalveluiden hinnat ennallaan tai jopa nosti niitä.
- Alv:n alennuksesta seurasi hintajouston perusteella 4,2 prosentin kasvu ruokapalveluiden kysyntään. Laskennallisesti välittöminä vaikutuksina ruokapalveluiden kokonaismyynti lisääntyy tällöin vähintään 150 miljoonalla eurolla ja vastaavasti ruokapalveluiden työpaikkojen kokonaismäärä kasvaa vähintään 2 000 kappaleella.
- Kuluttajat panostavat entistä enemmän ulkona ruokailuun, mikäli yleinen taloudellinen kehitys jatkuu hyvänä. Alv:n alennuksen lisäksi ravintola-alan kysyntään vaikuttavat myönteisesti ainakin ruokailukäytäntöjen muutokset, nuorempien ikäluokkien ulkona ruokailun yleisyys sekä yleinen elintason nousu.